

Dr. Szabó Árpád

A FORRADALOM IGAZSÁGA ÉS AZ IGAZSÁG SZABADSÁGA*

Jn 8,32

A mai nap az emlékezés ünnepe. De ez az ünnep ne legyen csupán múlt-idézés, ne legyen néhány ismerős szólamnak az ismételtetése, hanem legyen egy komoly, a szenvedések tüzeiben megpróbált és megtisztult nép öntudatos hódolata saját történelmének tanulsága és szép öröksége előtt. Csak így lesz a mai nap áldás reánk nézve, a lélek tiszta fürdője, amelyből újjászületve és felszabadultan kerülünk ki; erőforrás, a nagy teremtő gondolatokkal való táplálkozás által, amelyből szárnyai nőnek a léleknek.

Jézus üzenete az evangéliumon keresztül különösen alkalmas arra, hogy a mai emlékünnepeket a legmagasabb csúcsra emelje fel, s mintegy az örökkévalóság szempontjai alá helyezze, ahol egy síkba kerül múlt, jelen és jövő, amikor azt tudatosítja bennünk, hogy „az igazság szabaddá tesz”.

De mi az igazság, ami szabaddá tesz? E fogalom kiindulópontja: nemzeti elhivatásunk tudata. Isten a történelem ura, minden nép/nemzet élete és történelme mögött az ő terve, célja rejlik. Történelmünk eszerint nem más, mint Isten örökkévaló akaratának, velünk való céljának megtestesült társadalmi képe. Minden népnek tehát jussa van az élethez, parancsa van az életre, jövőre. Nincs hatalom, amely ezt megakadályozza, vagy letagadja. Megismerni az igazság első vetületét, azt jelenti, hogy tudjunk minél tisztábban, őszintén, nyitottan és természetesen embernek és magyarnak lenni.

Életünknek ez az alapigazsága, itt és most, tovább gondolkodásra és tovább lépésre késztet. A mi kérdésünk ma, a Millennium évében, az ezredfordulón az, hogy mi módon lehetünk emberek és magyarok itt, a Kárpát-medencének ezen a csodálatos táján, amit szülőföldünknek vallunk és vállalunk. 1848-ban a márciusi ifjakat is ez a kérdés foglalkoztatta: hogyan élhetik meg életük igazságát a szabadság felelősségével?

A mi álláspontunk ma így hangzik: a szabadság csupán formai jelentés mindaddig, amíg egyszerű létkérdésről van szó. Magasabbá azáltal válik, amikor a szabadság az erkölcsi érték feltétele lesz. Nincs erkölcsi érték szabadság nélkül, és jaj annak a szabadságnak, amely nem az erkölcsi érték szolgálatában áll. Nem szeretet az, amit kényszerítenek, nem hűség, amelyek

* Elhangzott 2000. március 15-én a Szent Mihály templomban tartott ökumenikus istentiszteleten.

félelemből származik, nem áldozat, amely nem szabad elhatározásból születik.

Legyünk tehát szabadok az erkölcsi érték igazságán állva, hogy önmagunknak parancsolhassunk, s a jót magáért a jóért akarjuk. Legyünk szabadok, hogy felelősek lehessünk.

Az igazság igazi megismerése azonban csak az önvizsgálaton át vezet. Tudnunk kell azt, hogy a múlt és jelen szolgátságából mi a mi bűnünk. Mert önmagunk bűne ellen csak a töredelem és az Istenhez való megtérés segít. Kölcsey szavai mélyen a lelkünkben harangoznak: „Mebűnhődte már e nép a múltat s jövődöt.” Mondjuk ma azt, hogy csak a múltat, mert nem figyeltünk oda eléggé az életünkben munkáló igazságra, amely Isten akaratát s velünk való céljait hordozta.

Nemzeti ünnepünkön most elének áll a jelen, s rajta keresztül számon kér a jövőd. Csak úgy tudunk szembesülni az azokat hordozó és mögöttünk álló Istennel, ha ünneplésünket megneemesíti az elkötelezés: megismerjük az igazságot, mert egyedül csak benne van a mi szabadulásunk és szabadságunk.

Záró üzenetként álljanak itt Szentimrei Jenő sorai:

„Az új szót keresem!

Új szót, porban és csillagok között!

*Az új magyar szót, pallosnál élesebbet, s
fegyvernél biztosabbat, imánál áhítatosabbat, és írott
törvénynél hatalmasabbat.*

*Az új magyar szót, mely nem lesz olyan
gyámoltalan, hogy visszasírja a régít,
de túlkiált vágyakon, álmokon, új jövőbe...*

*A többéletet éneklek, árva nemzetem néked,
eljövendő, erős nemzedékek nemzeti dalát!*

*Isten, áldd meg a teremtett világot,
hogy áldott legyen benne a magyar!”*. Ámen.

NAGYPÉNTEKI TANULSÁGOK*

Jn 13,1; Lk 23,47

Évről évre visszaemlékezve, a nagypénteki események templomi felelevenítése, Jézus szenvedéstörténetének előadása az ún. passiójáték keretében, mindennek mély átélése, számomra mindig egy szomorú lelkiállapotot eredményezett. Bár tudtam, hogy két nap múlva húsvét következik, és feltámad az igazság, de ha történetesen nem támadna fel, az örök értékek felsőbbrendűségén akkor sem ejthet csorbát egy szerencsétlen keresztf... Mégis, a maga egyszerűségében fáj Jézus halála, és úgy fáj, mintha jelen időben feszítették volna meg. A tökéletes jóságot, a teljes ártatlanságot és az önfeláldozó szeretetet láttam keresztre szegezve Jézusban, ugyanakkor önmagunkat, legalábbis jobbik valónkat éreztem meggyalázva, kereszten függeni Jézussal együtt. Gyermekkoromban képes voltam titkon még könnyezni is az égre kiáltó és elfogadhatatlan nagypénteki gaszág miatt.

Ilyenféle érzelmi azonosulás után azóta már értelemmel és nyilván hittel is keresem – keressük ez alkalommal közösen – a kereszthordozás lényegét, hogy megértve azt, elviselhetőbbé váljanak a mi mindennapi keresztheink. Így nagypéntek gyászát nem azért elevenítjük fel évről évre, hogy húsvét örömét előlegben valamiképpen megrontsuk; a nagypénteki példa és gyász már önmagában is érték, mondhatni erőt adó gyász, amennyiben lényegénél fogva és célzatosan ragadjuk meg.

Az igaz ember (Jézus) és általában az igazság pillanatnyi keresztre feszítése a mi felfogásunkban nem halál és nem vég, hanem csak az igazságtalanság időleges megnyilvánulása, például azért is, hogy az előbbi győzelmét még diadalmasabbá tegye. Nagypéntek nélkül nincsenek igazi húsvétek: a megaláztatás, a kinasztottság és a méltánytalanság poklának átérzésével teljesebben gazdagítanak minket a mindenkori felemelkedések.

A csütörtök éjjeli és nagypénteki dráma részletei valamilyen formában az emberi mivolt örök velejáróira, gyengeségeinkre és kiszolgáltatottságunkra, illetve – másfelől – reményeinkre és az emberi méltóságra emlékeztetnek. A következőkben elevenítsük fel a szenvedéstörténet néhány meghatározó mozzanatát, és próbáljuk magunkra vonatkoztatni tanulságait.

– A példamutató életével, meggyőző tanításával rengeteg követőt szerzett Jézust a hivatalos zsidó vallásos vezetők el akarták veszejteni, ami érthető, hiszen ez szerfelett érdekükben állott. Tervükhöz kapóra jött az egyik tanít-

* Rónay György gondolatainak felhasználásával